

PRAWO SPADKOWE

ZADANIE JEST FINANSOWANE Z BUDŻETU
PAŃSTWA W RAMACH DOTACJI CELOWEJ
PRZEKAZANEJ POWIATOWI ŁÓDZKIEMU
WSCHODNIEGO

OPRACOWANIE WYKONAŁA
FUNDACJA MŁODZI LUDZIOM

SPADEK

Spadek są to wszystkie prawa i obowiązki majątkowe zmarłego które wraz z jego śmiercią przechodzą na inne osoby. Za dzień otwarcia spadku uznaje się chwilę śmierci spadkodawcy. Powołanie do spadku wynika z ustawy lub ze sporządzonego testamentu.

DZIEDZICZENIE

Dziedziczenie czyli przyjęcie przez spadkobierców praw i obowiązków majątkowych osoby zmarłej. Istnieją dwa rodzaje dziedziczenia: ustawowe i testamentowe.

ZSTĘPNI

Zstępni to potomkowie danej osoby fizycznej tj. dzieci, wnuki, prawnuki. Do zstępnych zaliczamy także dzieci przysposobione (adoptowane), dzieci uznane jako własne, dzieci pozamałżeńskie jak również przysposobione dzieci swoich dzieci.

WSTĘPNI

Wstępni to przodkowie danej osoby fizycznej, czyli te osoby, z których się wywodzi tj. jego rodzice, dziadkowie, pradziadkowie.

SPADKODAWCA

Spadkodawca to osoba fizyczna, po śmierci której cały majątek przechodzi na inne osoby nazywane spadkobiercami. Spadkodawcą może być wyłącznie człowiek, czyli osoba fizyczna. Spadkodawcą **nie może** być dziecko poczęte lecz nienarodzone (nasciturus).

SPADKOBIERCA

Spadkobierca to osoba fizyczna jak i osoba prawna, na którą przechodzi ogół praw i obowiązków zmarłego. Spadkobiercą **może** być nasciturus, czyli dziecko poczęte lecz nienarodzone, pod warunkiem, że urodzi się żywy.

DZIEDZICZENIE USTAWOWE

Dziedziczenie ustawowe to takie, które jest regulowane ustawą. To ustawa wskazuje kto jest spadkobiercą po zmarłym, jakie są zasady dziedziczenia oraz jak procentowo będzie wyglądał podział majątku.

Ma ono miejsce w przypadku, kiedy spadkobierca nie sporządził testamentu lub żadna z osób powołanych w testamencie nie chce lub nie może dziedziczyć. Dziedziczenie ustawowe ma także zastosowanie gdy sporządzony testament jest nieważny lub w testamencie została rozporządzona tylko część majątku spadkodawcy, wtedy pozostała część podlega dziedziczeniu ustawowemu.

DZIEDZICZENIE TESTAMENTOWE

Dziedziczenie testamentowe jest wtedy, kiedy spadkodawca sporządził testament przed śmiercią, wówczas jego prawa i obowiązki majątkowe są dziedziczone zgodnie z ostatnią wolą zmarłego zawartą w testamencie. Osoby powołane do spadku w testamencie nie muszą być spokrewnione ze spadkodawcą. Spisując testament możesz sam zdecydować o tym komu i co ze swojego majątku zapisać.

TESTAMENT

Testament może zawierać rozporządzenia tylko jednego spadkodawcy tzn., że np. małżonkowie nie mogą sporządzić jednego testamentu łącznie. Spadkodawca w każdej chwili może zmienić postanowienia zawarte w testamencie lub go całkowicie odwołać. Testament można sporządzić:

- samemu w formie pisemnej,
- można zgłosić się do notariusza i sporządzić z jego pomocą testament w formie aktu notarialnego.
- samemu w formie ustnej (jednakże ten testament jest najłatwiej podważyć)

ZASADY WAŻNOŚCI TESTAMENTU

- Osoba sporządzająca testament musi wyrazić swoją wolę w sposób świadomy, nieważne są testamenty spisane pod groźbą czy przymusem. Testament musi być spisany swobodnie przez osobę będącą w pełni władz psychicznych
- Testament w całości musi być spisany odręcznie przez testatora i przez niego podpisany. Testament spisany np. maszynowo lub przez osobę trzecią i tylko podpisany przez testatora jest nieważny.
- W przypadku, gdy spadkodawca sporządził kilka testamentów dobrze jest gdy w testamencie jest data, jednak brak daty nie powoduje jego nieważności co do zasady.
- Każdy następny testament może wykluczyć poprzedni, jeśli zawiera inne rozporządzenia co do składników majątku.

ZACHOWEK

Zachowek jest to określony kwotowo ułamek wartości udziału spadkowego jaki przypadłby spadkobiercy ustawowemu w przypadku dziedziczenia ustawowego. Osobie uprawnionej do zachowku nie przysługuje roszczenie o wydanie jakiegokolwiek rzeczy materialnej zaliczonej do spadku ani roszczenie o przeniesienie jakiegokolwiek składnika majątku wchodzącego w skład spadku. Osoba ubiegająca się o zachowek może się ubiegać wyłącznie o określoną kwotę pieniężną stanowiąca ułamek wartości udziału spadkowego jaki by jej przysługiwał podczas dziedziczenia ustawowego.

WYSOKOŚĆ ZACHOWKU

Wysokość zachowku to połowa wartości udziału spadkowego jaki by przypadął uprawnionemu w dziedziczeniu ustawowym. W przypadku uprawnionego małoletniego lub trwale niezdolnego do pracy zachówek wynosi dwie trzecie wartości udziału spadkowego. Przy ustalaniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczania zachowku uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców, którzy spadek odrzucili, natomiast nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczeni. Przy obliczaniu wysokości zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

WYDZIEDZICZENIE

Spadkodawca może pozbawić zachowku osobę uprawnioną poprzez wydziedziczenie. Może się tak stać wówczas, gdy osoba uprawniona do zachowku:

- ⦿ Uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych,
- ⦿ Wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego,
- ⦿ Dopuściła się względem spadkodawcy lub jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci.

KTO NIE MOŻE UBIEGAĆ SIĘ O ZACHOWEK?

- osoby uznane za niegodne;
- osoby, które zrzekły się dziedziczenia lub odrzuciły spadek przysługujący im z mocy ustawy;
- małżonek wyłączonego od dziedziczenia w trybie artykułu 940 kc, tj. gdy spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu z winy małżonka i żądanie to okazało się uzasadnione;
- osoby wydziedziczone przez spadkodawcę.

PRZYJĘCIE SPADKU „WPROST”

Spadkobierca może przyjąć spadek:

- ⦿ bez ograniczenia odpowiedzialności za długi tzw. przyjęcie proste. Oznacza to, że z chwilą przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe **bez ograniczenia**. Przyjmuje wówczas wszystkie aktywa i pasywa spadkodawcy.

PRZYJĘCIE SPADKU Z DOBRODZIEJSTWEM INWENTARZA

Spadkobierca może przyjąć spadek:

- z ograniczeniem odpowiedzialności tzw. przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza. W przypadku przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko **do wartości otrzymanego spadku**. W takim przypadku sporządza się „inwentarz” czyli wszystkie aktywa i pasywa spadku i odpowiedzialność za te pasywa czyli długi jest ograniczona do wysokości aktywów.

ODRZUCENIE SPADKU

Spadkobierca ma również prawo, aby spadek **odrzuć**. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w okresie sześciu miesięcy licząc od dnia, w którym spadkobierca się o nim dowiedział. Jeśli nie złożymy takiego oświadczenia we wskazanym terminie wiąże się to z jednoznacznym przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

ZRZECZENIE SIĘ DZIEDZICZENIA

Spadkobierca ustawowy może zrzec się dziedziczenia po przyszłym spadkodawcy zawierając z nim umowę. Umowa ta powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. Zrzeczenie się z dziedziczenia obejmuje również zstępnych zrzekającego się, chyba że inaczej się umówiono. Zrzekający się oraz jego zstępni, których dotyczy zrzeczenie się z dziedziczenia, zostają wyłączeni z dziedziczenia, są traktowani jakby nie dożyli otwarcia spadku.

ODPOWIEDZIALNOSC ZA DŁUGI SPADKOWE

- ⦿ Do momentu przyjęcia spadku spadkobierca odpowiada wyłącznie za długi spadkowe tylko ze spadku. Od momentu przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swojego majątku.
- ⦿ Do chwili podziału spadku wszyscy spadkobiercy solidarnie ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli tylko jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w wysokości odpowiadającej proporcjonalnie wielkości ich udziałów.
- ⦿ Od chwili podziału spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku odpowiadającym wielkości udziałów.

STWIERDZENIE NABYCIA SPADKU

Stwierdzenie nabycia spadku może odbyć się :

- **przed sądem** – wówczas sąd wydaje postanowienie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku w którym wskazuje kto jest spadkobiercą i w jakiej części,
- **przed notariuszem** – wtedy notariusz sporządza akt poświadczenia dziedziczenia – w którym wskazuje te same informacje.

SPADKOBIERCY-GRUPY

Polski ustawodawca przewidział szeroki krąg spadkobierców ustawowych. Można podzielić ich na grupy:

1. Małżonek spadkodawcy, jego dzieci oraz ich zstępni,
2. Małżonek, rodzice, rodzeństwo spadkodawcy oraz zstępni tegoż rodzeństwa,
3. Dziadkowie spadkodawcy oraz zstępni dziadków spadkodawcy,
4. Pasierbowie spadkodawcy, czyli dzieci ich małżonków,
5. Gmina ostatniego miejsca zamieszkania oraz skarb państwa.

MAŁŻONEK I DZIECI

Jako pierwsi do spadku powoływane są dzieci oraz małżonek spadkodawcy. Dziedziczą oni spadek w równych częściach, jednakże część małżonka nie może być mniejsza niż $\frac{1}{4}$ spadku.

Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, jego udział spadkowy przypada jego dzieciom, w częściach równych

MAŁŻONEK I RODZICE

Wówczas gdy zmarły nie pozostawił po sobie zstępnych (potomków) do udziału w spadku kolejno powoływani są małżonek oraz rodzice spadkodawcy. Udział spadkowy każdego z rodziców spadkodawcy wynosi $\frac{1}{4}$ spadku. W sytuacji kiedy nie ma zstępnych oraz małżonka cały spadek przypada rodzicom spadkodawcy.

MAŁŻONEK, RODZIC I RODZEŃSTWO

W przypadku kiedy jeden z rodziców spadkodawcy nie dożyje otwarcia spadku, wtedy jego część dziedziczy rodzeństwo spadkodawcy, w równych częściach. Kiedy także rodzeństwo nie dożyje otwarcia spadku, ich część dziedziczą ich zstępni.

MAŁŻONEK I RODZIC

Jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie zstępnych oraz jedno z rodziców nie żyje i brak jest rodzeństwa spadkobierców oraz ich zstępnych, to wówczas udział żyjącego rodzica spadkodawcy oraz małżonka spadkodawcy wynosi po $\frac{1}{2}$.

MAŁŻONEK

Udział jaki przypada małżonkowi spadkodawcy dziedziczącego razem rodzicami, rodzeństwem i zstępnymi rodzeństwa spadkodawcy wynosi dokładnie połowę spadku, a w przypadku braku wymienionych spadkobierców całość spadku przypada małżonkowi.

DZIADKOWIE

Dziadkowie spadkodawcy dziedziczą wtedy kiedy spadkodawca w chwili śmierci nie miał małżonka, dzieci, rodzeństwa, ani ich zstępnych. W przypadku, gdy żyją wszyscy dziadkowie, dziedziczą w częściach równych, natomiast jeśli któryś z dziadków nie dożyje otwarcia spadku, wówczas jego część jest dzielona pomiędzy jego zstępnych. Jeśli nie posiada zstępnych, spadek przypada w równych częściach pozostałym wstępnym (dziadkom).

DZIECI MAŁŻONKA

Kolejnymi osobami uprawnionymi do dziedziczenia są dzieci małżonka spadkodawcy. Dziedziczą oni w przypadku, kiedy nie ma małżonka spadkodawcy oraz krewnych, powoływanych do dziedziczenia z ustawy. Dziecko małżonka spadkodawcy jest powoływane do dziedziczenia, wtedy kiedy oboje rodziców nie dożyło otwarcia spadku.

GMINA OSTATNIEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Ostatnim podmiotem, który jest powoływany do dziedziczenia jest gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. W sytuacji, kiedy nie ma podmiotów wymienionych powyżej i jeśli gminy nie da się ustalić, to spadek przypada w całości Skarbowi Państwa.